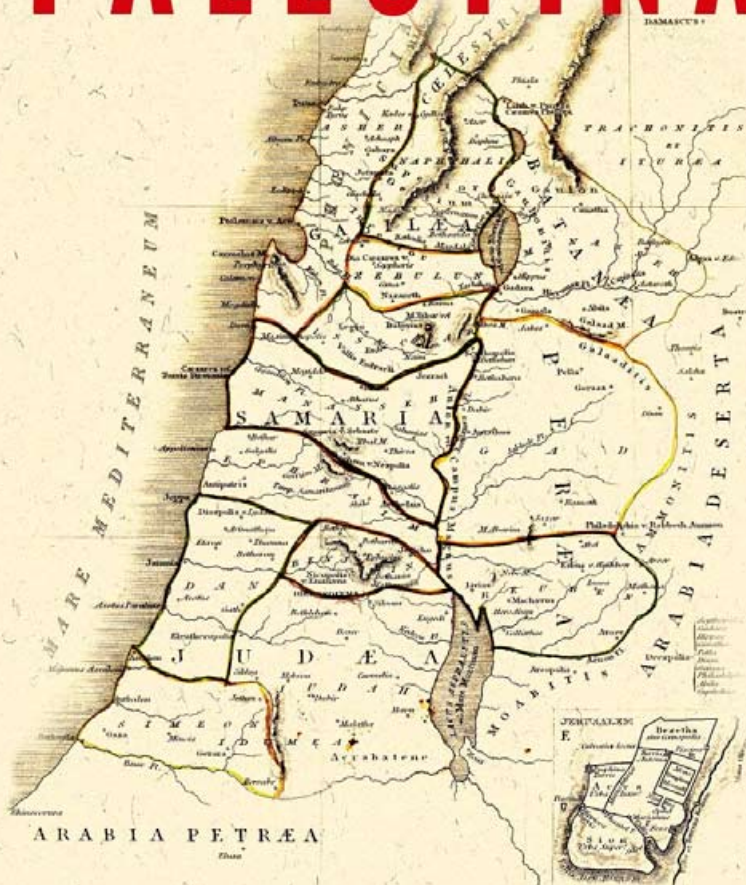

JAROSLAV FRANEK

IZRAEL PALESTÍNA

KRÁTKA HISTÓRIA

MARENČIN PT

Copyright © Jaroslav Franek, 2024
© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2024
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Marenčin Media, 2024
Layout © Marta Blehová, 2024
1035. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-1234-8

Jaroslav Franek

IZRAEL – PALESTÍNA

Krátká história

MARENČIN PT

OBSAH

Predslov	7
Technické poznámky k textu	
Poďakovanie	
 Úvod.....	 10
Čo ma motivovalo	
Scenáre konfliktu	
Poznámky k scenárom	
Hamas	
 SIONIZMUS.....	 30
Situácia v cárskom Rusku	
Sionizmus v západnej Európe	
Dreyfusov proces	
Palestínske židovstvo	
Ďalší vývoj sionizmu	
Balfourova deklarácia	
Medzivojnové obdobie	
Po druhej svetovej vojne	
 VOJNA ZA NEZÁVISLOSŤ 1948.....	 52
Demografické zmeny	
Príčiny antagonizmu	
Vražda Bernadotteho	
Posledné vojnové akcie	
Problém utečencov	
Prvé kroky nového štátu	
Cezhraničný teror	
 SUEZSKÁ KRÍZA 1956.....	 75

ŠEŠŤDŇOVÁ VOJNA	80
Opotrebovacia vojna	
Organizácia pre oslobodenie Palestíny	
Prvá a druhá intifáda	
Prvá libanonská vojna	
Vzájomné uznanie OOP a Izraela	
Cestovná mapa (mierového procesu)	
Druhá libanonská vojna	
 VOJNA SÚDNEHO DŇA	
(JOM KIPUR VOJNA 1973)	111
Urovnanie s Egyptom	
 VOJNY S PÁSMOM GAZY.....	127
Operácia „Liate olovo“	
Operácia „Ochranné ostrie“	
Útok Hamasu siedmeho októbra 2023 a súčasnosť	
Izrael a dianie v OSN	
UN RWA	
 HISTÓRIA ŽIDOVSKÉHO NÁRODA V KOCKE	144
 Časová os niektorých udalostí	
spomenutých v knihe	148
 Odporúčaná literatúra	150
Zdroje pre vybrané tabuľky a mapy.....	151
 VYBRANÉ TABUĽKY A MAPY	153

PREDSLOV

Napísanie a vydanie tejto knihy inicioval vydavateľ vo februári 2024. Ponuku som prijal, ale vopred sme sa dohodli na forme. Bude to kniha stručne popisujúca konflikt medzi Izraelom a jeho susedmi. Budem sa ju snažiť napísať objektívne, ale napriek tomu to bude pohľad z jednej strany. Nebude to odborná historická publikácia s citáciou zdrojov, ale prezentácia vlastného videnia konfliktu medzi znepriatelenými stranami.

Dlhodobý konflikt medzi Izraelom a moslimským svetom na Blízkom východe silne polarizuje spoločnosť. Vo svete aj na Slovensku. Preto sa pri charakterizovaní môjho textu vyhýbam termínu „nestranný pohľad“. Považujem za správne a korektné upozorniť čitateľa, že môj pohľad je pohľadom človeka, ktorý cíti solidaritu s Izraelom. Predpokladám, že pohľad z arabskej/palestínskej strany by bol iný.

Som presvedčený, že Izrael, tento malý kúsok civilizovaného sveta so silnými väzbami na Európu, si zasluhuje v oveľa väčšej miere pomoc a pochopenie západného

sveta, než sa mu ho dostáva. Na druhej strane nevidím ani najmenší problém v kritike Izraela, jeho politiky a jeho politikov. Napokon v kritike vlastnej vlády sú Izraelčania majstri sveta. Ale odlišujem kritiku vlády alebo jednotlivých politikov od démonizácie celého štátu, alebo odmietania jeho existencie. S pokusmi predstaviť židovský štát ako stelesnenie zla sa stretávam, žiaľ, dosť často v médiách, ale aj pri rozhovoroch s náhodnými známymi. Rovnako často počujem alebo čítam o demonštráciách, na ktorých sa skryte alebo otvorene vyzýva k zničeniu Izraela. Registrujem aj snahu mnohých vplyvných organizácií dokonca organizácií pracujúcich pod hlavičkou OSN poškodiť povest Izraela. Štát Izrael sa stal terčom absurdných obvinení pred medzinárodným súdom v Haagu a „fackovacím panákom“ UN HRC (Rada OSN pre ľudské práva), ktorá vydala viac rezolúcií o „porušovaní ľudských práv“ v Izraeli, ako o porušovaní ľudských práv vo zvyšku sveta. Podobných absurdít je mnoho.

Po dlhé storočia bolo súčasťou európskej tradície prenasledovanie židovského obyvateľstva. Doba sa zmenila a tradíciu antisemitizmu dnešná Európa väčšinou odmieta. Avšak veľká časť spomenutej európskej tradície prežíva vo forme snahy démonizovať štát Izrael ako „kollektívneho žida“.

Táto kniha je mojím príspevkom k diskusii o Izraeli a jeho konfliktoch.

Technické poznámky k nasledujúcemu textu:

V slovenčine jestvuje dualita písaného slova žid/Žid. Malé počiatočné písmeno sa viaže na religiózny význam slova, veľké na etnicitu. V mnohých prípadoch opísaných v texte bolo problematické rozhodnúť, či ide o religiozitu alebo etnicitu. Preto som sa rozhodol v celom texte knihy používať slovo žid s malým počiatočným písmenom a ignorovať vyššie uvedené pravidlo.

Niektoré časové údaje (roky) sú opatrené skratkou „pred o. l.“, čo znamená pred občianskym letopočtom.

PodĎakovanie

Text tejto útlej knižky bol napísaný v priebehu februára a marca 2024. Prvú verziu knihy prečítal a skorigoval Dr. Peter Salner, DrSc. Nevďačnú prácu dôsledného čítania a opravovania štylistických aj gramatických chýb previedla pani PhDr. Ingrid Kostovská. Niekoľko návrhov na doplnenie a ucelenie textu pochádza od vydavateľa Alberta Marenčina.

Bez ich pomoci by sa tento text nemohol objaviť na knižnom trhu, chcem im na tomto mieste vyjadriť svoju vďačnosť.

Jaro Franek

Úvod

Čo ma motivovalo

Kniha, ktorú držíte v ruke, je reakciou na posledné udalosti konfliktu medzi Izraelom a jeho susedmi. Bezprostredným impulzom na napísanie boli tragické udalosti zo 7. októbra 2023, ktoré sa odohrali v južnom Izraeli po vpáde niekoľko tisíc po zuby ozbrojených a dobre vycvičených príslušníkov teroristickej organizácie Hamas. V Izraeli bol, súdiac podľa počasia, pekný sobotný deň – šábés a zároveň sviatok Šmini Aceret, ktorým sa končí osemdnňový sviatok Sukot. Teroristi začali svoj útok v ranných hodinách. Nenarazili na významnejší odpor. Hraničné bariéry a plot chrániaci Izrael prerazili pomocou buldozérov a vytvorili množstvo prechodov. Izraelské tajné služby, ako aj armáda (IDF) prípravy na útok vôbec nezaregistrovali. Bolo to fatálne zlyhanie spravodajstva. Prerazenie hraničných bariér bolo synchronizované s odpálením tisícov rakiet a mínometných granátov, ktorými ostreľovali okolité izraelské mestá a kibuce. Podobné raketové útoky z Gazy Izrael zažíva už

takmer 20 rokov. Mestá a kibuce v blízkosti Pásma Gazy sú pred ostreľovaním chránené jednak protiraketovým obranným systémom „Železná kopula“, („Iron Dome“) a istou ochranou sú aj železobetónové krycie plochy pokrývajúce mnohé verejné budovy v izraelskom meste Sderot (leží blízko hranice s Gazou), ako aj v jeho okolí.

Po prekročení hranice rozpútali ozbrojení teroristi doslova „peklo na zemi“. Vraždili všetko, čo sa hýbalo, nemali najmenší záujem odlíšiť ľudí v uniforme od civilov, mužov od žien, deti od dospelých, starých od mladých. Vraždili všetkých a dali si záležať, aby to previedli mimoriadne brutálnym spôsobom. Izraelskí armádni patológovia, ktorí skúmali a identifikovali telá obetí vydali o svojej ťažkej práci úradnú správu. Túto predstavili na tlačovej konferencii. Obsah správy popisujúci brutalitu vraždenia je podopretý dôkazným materiálom. Jeho prezentácia spôsobila v novinárskej verejnosti šok a fyzickú nevoľnosť viacerých prítomných novinárov. Vynechám na tomto mieste podrobnosti, sústredím sa na základné fakty.

Počet útočníkov Hamasu sa odhaduje na tri až štyri tisíce. Počet obetí na strane Izraela bol určený na cca 1140 obetí, prevažne civilistov, presné číslo sa zatiaľ nepodarilo určiť. K nim treba prirátať približne 230 rukojemníkov, ktorých odvliekli živých. Najväčší počet obetí bol na mieste hudobného festivalu (Supernova mucic festival), ktorý sa 7. októbra za prítomnosti viac ako troch tisícov

účastníkov konal v blízkosti hranice s Gazou, neďaleko kibucu Reim. Okrem tejto lokality boli silne zasiahnuté aj mošavy Beerí, Kfar Aza, Nir Oz, Holit a iné.

Na mieste konania spomenutého hudobného festivalu, ktorý sa iróniou osudu niesol v „znamení mieru a porozumenia“, sa dnes nachádza vrakovisko áut – niekoľko stovák metrov dlhý rad aut nakopených do výšky desať metrov. Sú to obhorené a zničené autá, ktorými sa početní účastníci festivalu pokúšali utiecť z miesta masakru. Zahynulo tam okolo 350 prevažne mladých ľudí. Najväčší počet obetí boli izraelskí občania, avšak zavraždení alebo odvedení do Gazy boli aj občania viacerých európskych a iných krajín. Okrem vraždenia civilistov došlo aj k početným, v niektorých prípadoch k skupinovým znásilneniam a tiež k mimoriadne brutálnym cieľným poraneniam a mrzačeniam pohlavných orgánov ženských obetí. Niektoré obeť mučenie neprežili, viaceré mali početné zlomeniny končatín alebo pánevovej kosti. Väčšine obetí, ktoré prežili, ostali celoživotné následky.

Útok zo 7. októbra bol najväčším masakrom židovského obyvateľstva od čias holokaustu a rovnako aj najväčším masakrom, aký zaznamenal štát Izrael počas svojej viac ako 75 rokov trvajúcej existencie. Nikdy od čias holokaustu nezahynul počas jedného dňa tak veľký počet židov násilnou smrťou ako 7. októbra 2023.

Prvé dni po 7. októbri sa zdvihla v Európe a aj na iných miestach „západného“ sveta nebývalá vlna solida-

rity s Izraelom. Poprední európski politici navštevovali Izrael, vyjadrovali svoju podporu jeho boju s terorom, zdôrazňovali jeho legitímne právo brániť aj vojenskými akciami svojich občanov. Viacero krajín ponúklo Izraelu pomoc pri odstraňovaní alebo zmiernovaní následkov masakru. Prevažná časť obyvateľov Európy sympatizovala s Izraelom.

Podobne reagovala podstatná časť mienkotvorných médií a verejná mienka. Ikonické stavby v metropolách západného sveta sa podvečer rozsviecovali farbami Izraela. Aj slovenská prezidentka Zuzana Čaputová v rozhovore s izraelským prezidentom Jicchakom Herzogom zdôraznila solidárny postoj Slovenska voči Izraelu a vyjadrila spoluúčasť pozostalým po obetiach. Mimoriadnu mieru solidarity preukázala Izraelu Česká republika. Najvýznamnejší spojenec Izraela – Spojené štáty plne podporili prípadné ďalšie kroky Izraela a zdôraznili, že „Izrael má právo brániť sa“.

Opačné prejavy, teda vyjadrenie sympatií s Hamasom, sa objavovali (v Európe) len na miestach s vysokou koncentráciou moslimského obyvateľstva. Napr. v Berlíne – Neuköllne (štvrť s vysokou koncentráciou palestínskych občanov) zavládla nepokrytá radosť. Miestni Palestínčania oslavovali „víťazstvo“ a náhodným okoloidúcim rozdávali sladkosti. Berlínske aj spolkové (štátne) úrady boli týmito oslavami pobúrené. Následne sa pokúsili zakázať podobné demonštrácie a prejavy sympatií k te-

roru, na ktorých spravidla otvorene zaznievali aj antise-mitské heslá, ale tlak ulice (miliónov moslimov žijúcich v Nemecku) bol silnejší. Podobný vývoj zaznamenalo Francúzsko a aj iné štáty EÚ s početnou moslimskou komunitou.

Reakcia arabského a moslimského sveta bola už tradične opačná. Iránska islamská republika, hlavný sponzor blízkovýchodného teroru a ideový vodca viacerých teroristických organizácií, poslala Hamasu gratuláciu k „úspešnej akcii“. Podobne, ale menej ostro sa vyjadrili iné moslimské štáty. Rusko a Čína vydali neutrálne (a nič nehovoriace) výzvy na „zdržanlivosť a zachovanie mieru“. Mimoriadne rozhorčenie vyvolala v Izraeli správa vydaná 8. októbra palestínskymi úradmi v Ramallahu, ktorá pripisovala zodpovednosť za smrť približne 350 účastníkov hudobného festivalu v blízkosti kibucu Reim izraelskej strane. Podľa údajov z Izraela bola takto formulovaná správa odoslaná z Ramallahu do rúk diplomatov OSN. Po rozhorčenej kritike Izraela Palestínčania uve-dené tvrdenie anulovali, ale odmietli odsúdiť masaker spáchaný Hamasom.

Vláda Izraela reagovala na udalosti zo 7. októbra vyhlásením premiéra Netanjahua, ktorý ešte v ten deň verejnosti oznámil, že Izrael sa nachádza vo vojne s teroristickou organizáciou Hamas. Cieľom vojny je podľa Netanjahua zničiť štruktúry Hamasu do tej miery, aby nepredstavovali pre Izrael nebezpečenstvo. Ako druhý

cieľ vojny deklaroval Netanjahu oslobodenie unesených rukojemníkov. Tieto ciele sú značne ambiciózne. Hamas je považovaný väčšinou západných krajín za teroristickú organizáciu, ale jeho štruktúry a vplyv sa dajú prirovnať k štátu. Má svoje ministerstvá, ktoré riadia Pásmo Gazy, má armádu, poľných veliteľov aj politické vedenie, disponuje nemalými finančnými prostriedkami pochádzajúcimi do značnej miery z humanitárnej podpory EÚ a zo Spojených štátov. Hamas spolupracuje s orgánmi OSN a jeho najdôležitejším spojencom je Irán, ktorý ho podporuje finančne, zbraňami a aj ideologicky.

Vojna, ktorá začala 7. októbra, nie je prvým ozbrojeným stretnutím medzi Izraelom a Hamasom, resp. Gazou. Dve „predpremiéry“ súčasnej vojny sa odohrávali koncom roku 2008 (operácia „Liate olovo“) a v lete roku 2014 (operácia „Ochranné ostrie“). Obidve menované operácie izraelskej armády budú opísané na príslušných miestach tejto knihy, ale tu uvediem všeobecné charakteristiky konfliktov medzi Izraelom a Gazou, teda akési rámcové scenáre vojny, ktorá sa opakuje cca každých desať rokov.

Scenáre konfliktu

V prvej fáze scenára Hamas (prípadne Palestínsky islamský džihád – PID alebo iné teroristické organizácie) ostreľujú územie Izraela, posielajú vražedné komandá do pohraničných oblastí, budujú vojenskú infraštruktú-

ru, hĺbia tunely, ktorými prenikajú na izraelské územie, vytvárajú skladištia zbraní a vojenského vybavenia. Paralelne s tým prebieha propagandistická vojna. Tlačové oddelenie Hamasu vydáva falošné správy, ovplyvňuje verejnú mienku, produkuje hoaxy o izraelskej „genocíde Palestínčanov“, popiera vlastné zločiny a pod. Intenzita cezhraničného ostreľovania a útokov na civilné obyvateľstvo Izraela časom rastie do tej miery, až sa situácia stáva neúnosnou a zasahuje armáda (IDF).

Vtedy nastáva druhá fáza scenára. Armáda (IDF) ostreľuje a bombarduje ciele, ktoré vyhodnotí ako súčasť vojenskej infraštruktúry Hamasu. Pokiaľ sa jej nepodarí leteckými a delostreleckými útokmi eliminovať útočné schopnosti Hamasu, nasleduje pozemná operácia, pri ktorej izraelskí vojaci, tanky a iná vojenská technika prekročia hranicu Gazy a snažia sa zničiť odpaľovacie zariadenia rakiet, vojenské sklady a objekty, ktoré Hamas využíva na vojenské účely.

Izraelská armáda je výborne vycvičená, moderne vyzbrojená a silne motivovaná bojová sila, ktorá v minulosti opakovane dokázala svoje bojové kvality. Dokáže zasahovať vojenské ciele s chirurgickou presnosťou, ale nedokáže dosiahnuť to, aby pri jej operáciách neboli zasiahnutí a usmrtení aj civilisti. Napokon nedokáže to zatiaľ žiadna armáda na svete. Treba dodať, že oblasť Gazy patrí k miestam s veľmi vysokou hustotou osídlenia a navyše IDF bojuje s nepriateľom, ktorý vedome využí-

va civilné budovy, školy, nemocnice, mešity a iné civilné objekty na svoje vojenské účely. Dôsledkom týchto skutočností sú spravidla civilné obete z radov palestínskeho obyvateľstva, ktoré sú nechceným dôsledkom vojenských operácií. Civilisti sú ohrozovaní a zasahovaní aj napriek tomu, že IDF vyvíja mnoho iniciatív na zníženie strát civilného palestínskeho obyvateľstva, vopred vyzýva civilných obyvateľov, aby opustili miesta budúcich bojov, zhadzuje varovné letáky, posielajú státisíce hromadných sms správ Palestínčanom, ktorými varuje pred začiatkom bombardovania, vyhlasuje jednostranné prímeria, ktoré umožňujú odchod civilistov mimo vojnových oblastí. To všetko je v ostrom protiklade s konaním teroristických kománd Palestínskeho islamského džihádu a Hamasu, ktoré sa pri svojich útokoch vedome a organizovane snažia vytvoriť čo najviac obetí na strane Izraela, cielene vraždia aj deti a ženy a ich úmyslom je vytvoriť čo najviac utrpenia.

Napriek tomuto priepastnému rozdielu v konaní oboch strán sa verejná mienka atakovaná správami o stále rastúcom počte civilných palestínskych obetí začne obracať proti Izraelu. Tu nastáva tretia fáza scenára.

Média na celom svete prinášajú správy o rastúcom počte civilných obetí Palestíny. Objavujú sa obvinenia Izraela, že jeho obrana je „neprimeraná“, že má viac dbať na bezpečnosť civilného obyvateľstva. Prichádzajú zábery zabitých alebo zranených žien a detí, spojené s emo-

tívnymi zábermi na prejavy žiaľu pozostalých. Svoju rolu zohráva aj to, že médiá na celom svete preberajú hlásenia o počte obetí zo zdrojov riadených Hamasom. V týchto štatistikách figurujú spravidla „civilné obeť“, „ženy a deti“ a pod. Nie je jasné, koľkí Palestínčania padli so zbraňou v ruke alebo boli prítomní vo vojenských objektoch. Štatistiky uvádzané IDF uvádzajú súhrnné (integrálne) počty zabitých bojovníkov Hamasu a tie sú podstatne vyššie, ako údaje podľa Hamasu. Pravdepodobné je aj to, že z propagandistických dôvodov sú usmrtení bojovníci Hamasu deklarovaní ako civilisti. Údaje z Gazy preberá svetová tlač aj elektronické médiá. Ďalšou absurditou je, že správy z izraelských zdrojov, ktoré vykazujú väčšiu mieru vnútornej logiky (a po čase sa ukazuje ich pravdivosť) zanikajú v prúde dezinformácii Hamasu a jeho tlačových kancelárii. Pod vplyvom týchto správ sa začína verejná mienka obracať proti Izraelu. Následne aj politickí predstavitelia vo svojich vyhláseniach požadujú, aby Izrael prijal prímerie, prerušil vojenské operácie, aby dodal palestínskemu obyvateľstvu viac humanitárnej pomoci, paliva, elektrickej energie a pod. Priebežne prichádza na rad diplomatický tlak, ktorý sa premieta do vyhlásení Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov (BR OSN). Napriek občasným protestom spojencov Izraela (prípadne vetu Spojených štátov v BR) sa časom odhlasujú rezolúcie BR OSN, ktoré požadujú okamžité prímerie. Médiá zaplavujú svet

správami o „porušovaní ľudských práv Palestínčanov“, o „genocíde“, „zločinoch IDF proti medzinárodnému právu“ a množstvo podobných.

Tretia fáza scenára sa končí uzatvorením prímeria, ktoré Hamas za spoluúčasti palestínskeho obyvateľstva bujaro oslavuje ako svoje víťazstvo a izraelská verejnosť si s trpkosťou uvedomuje, že platia dve jednoduché pravidlá:

1. Po stránke vojenskej vyhráva všetky konflikty Izrael, po stránke mediálnej a propagandistickej všetky prehráva.

2. Pokiaľ sú židia len obeťami útokov a teroru, tak vo verejnosti (západnej) prevažuje solidarita s Izraelom. Len čo na teror zareaguje vysoko účinná izraelská armáda, ozve sa narastajúca kritika a silnejú hlasy volajúce po prímerí, humanitárnych prestávkach a ohľadoch na civilistov.

Poznámky k scenárom

Vojna medzi Hamasom a Izraelom, ktorá sa začala v októbri 2023 sa odohráva priam vzorovo podľa vyššie popísaného scenára. Povšimneme si však aj argumentáciu „mierotvorcov“, ktorá sa vyskytuje veľmi často v ideologickom priestore európskej aj svetovej ľavicovo orientovanej verejnosti. Podobná alebo rovnaká argumentácia sa objavuje aj vo vyhláseniach politických predstaviteľov mnohých krajín. Základom tejto argumentácie je pouka-

zovať na „neúmerne vysoké počty obetí z radov palestínskeho civilného obyvateľstva“.

V žiadnom prípade nechcem zľahčovať alebo bagatelizovať utrpenie, ktoré Palestínčanom priniesla vojna. Nedokážem sa však vyhnúť protiotázke: čo sú úmerné alebo prijateľné počty obetí? Správy z Gazy vydávané Hamasom kontrolovanými úradmi pravidelne informujú o integrálnom počte civilných obetí (Správy Hamasu sa dominantne týkajú civilných obetí, k padlým bojovníkom sa vyjadrujú menej). Tento počet prekročil po cca štyroch mesiacoch vojny 30-tisíc obetí. Aby nevzniklo nedorozumenie, opakujem, civilné obete tejto vojny ľutujem bez ohľadu na to, z ktorej strany konfliktu pochádzajú. Ale táto vojna má svojho iniciátora – Hamas a má stranu, ktorá bola napadnutá – tou je Izrael. V minulosti Izrael opakovane bojoval s Hamasom, rešpektoval rezolúciu BR OSN vyzývajúcu na prímerie a ukončil vojenské operácie. Výsledkom bolo, že Hamas si po nastolení prímeria „vylízal svoje rany“ a po čase zaútočil s ešte väčšou intenzitou a brutalitou. Výzvy na okamžité prímerie sú nepriamou podporou agresora, ktorý sa netají zámerom naďalej páchať zločiny a prevádzkovať teror. Pokračovanie vojenských operácií IDF má svoju logiku a zasluhuje si podporu demokratického sveta.

Druhá poznámka: Celá súčasná geopolitická štruktúra Európy je postavená na výsledkoch druhej svetovej vojny. V tejto vojne západní spojenci bojovali pred-

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Izrael · Palestína***.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.